

Ano ang Sanhi ng Kanser? Pag-unawa sa mga Risk Factor

Kadalasan ay hindi posibleng malaman nang eksakto kung bakit ang isang tao ay nagkakaroon ng kanser at ang iba ay hindi. Pero natuklasan ng pananaliksik ang mga risk factor na maaaring magtaas ng tsansa ng isang tao na magkaroon ng kanser. Ang ilan, tulad ng tabako o sikat ng araw, ay maaaring limitahan; ang iba, tulad ng edad at pampamilyang history, ay hindi.

Ang simpleng bersyon

Kadalasan ay hindi posibleng malaman nang eksakto kung bakit ang isang tao ay nagkakaroon ng kanser at ang iba ay hindi. Pero ipinakita ng pananaliksik na may ilang risk factor na maaaring magtaas ng tsansa ng isang tao na magkaroon ng kanser.

May mga factor din na nakaugnay sa mas mababang panganib sa kanser. Tinatawag minsan ang mga ito na protective risk factors, o protective factors na lamang.

Ang risk factor ay nagpapataas ng posibilidad ng kanser — hindi ito katulad ng sanhi, at hindi nito ibig sabihin na sigurado ang kanser.

Ano ang itinuturing na risk factor

Kabilang sa mga risk factor ng kanser ang pagkakalantad sa mga kemikal o iba pang substansya, pati na ang ilang gawi. Kabilang din dito ang mga bagay na hindi kayang kontrolin ng mga tao, tulad ng edad at pampamilyang history.

Ang pampamilyang history ng ilang kanser ay maaaring senyales ng posibleng inherited cancer syndrome. Ang impormasyon ng National Cancer Institute tungkol sa hereditary cancer syndromes ay sumasaklaw sa mga minanang pagbabago sa gene na maaaring magdulot ng kanser.

Paano tinutuklas ng mga siyentipiko ang mga risk factor

Karamihan sa mga risk (at protective) factor ng kanser ay unang tinutukoy sa mga epidemiology study. Sa mga pag-aaral na ito, tinitingnan ng mga siyentipiko ang malalaking grupo ng mga tao at inihahambing ang mga nagkakaroon ng kanser sa mga hindi. Maaaring ipakita ng mga pag-aaral na ito na ang mga taong nagkakaroon ng kanser ay mas malamang o mas hindi malamang

na kumilos sa ilang paraan, o malantad sa ilang substansya, kaysa sa mga hindi nagkakaroon ng kanser.

Ang ganitong mga pag-aaral, sa kanilang sarili lamang, ay hindi kayang patunayan na ang isang gawi o substansya ay nagdudulot ng kanser. Halimbawa, ang isang natuklasan ay maaaring bunga ng tsansa, o ang tunay na risk factor ay maaaring ibang bagay kaysa sa pinag-aaralan. Ang ganitong mga natuklasan ay minsan nakakakuha ng atensyon sa media, at maaari itong humantong sa mga maling ideya kung paano nagsisimula at kumakalat ang kanser.

Nagiging mas kampante ang mga siyentipiko tungkol sa isang ugnayan kapag:

- maraming pag-aaral ang parehong tumuturo sa isang katulad na ugnayan sa pagitan ng isang posibleng risk factor at ng pagtaas ng panganib sa kanser, at
- may posibleng mekanismo na maaaring magpaliwanag kung paano tunay na makakapagdulot ng kanser ang risk factor.

Walang iisang pag-aaral ang nagpapatunay ng sanhi. Lumalaki ang kumpiyansa kapag maraming pag-aaral ang nagkakasundo at may kapani-paniwalang paraan kung paano makakapagdulot ng kanser ang factor.

Ang mga pinaka-pinag-aaralang risk factor

Ang listahan sa ibaba ay naglalaman ng mga pinaka-pinag-aaralang kilala o pinaghihinalaang risk factor para sa kanser. Ang ilan sa mga ito ay maaaring iwasan, samantalang ang iba—tulad ng pagtanda—ay hindi. Ang paglilimita sa inyong pagkakalantad sa mga maiiwasang risk factor ay maaaring magpababa ng inyong panganib na magkaroon ng ilang kanser.

- **Edad**
- **Alkohol**
- **Mga substansyang nagdudulot ng kanser**
- **Chronic inflammation**
- **Diyeta**
- **Mga hormone**
- **Immunosuppression** (mahinang immune system)
- **Mga infectious agent**
- **Obesity**
- **Radiation**
- **Sikat ng araw**
- **Tabako**

Ang National Cancer Institute ay may hiwalay at detalyadong pahina para sa bawat isa sa mga factor na ito.

Mga risk factor na kaya at hindi kayang baguhin

May ilang risk factor na maaaring iwasan o bawasan. Ang iba ay hindi. Ang pagtanda, halimbawa, ay isang risk factor na walang sinuman ang makakabago.

Ang mahalagang punto ay balanse at pag-unawa. Ang pagkakaroon ng risk factor ay hindi nangangahulugang magkakaroon ng kanser ang isang tao, at ang kawalan ng anumang kilalang risk factor ay hindi ginagarantiya na hindi magkakaroon ang isang tao. Ang paglilimita sa pagkakalantad sa mga maiiwasang risk factor ay isang paraan para babaan ang panganib sa ilang kanser.

Ang pagtutok sa mga risk factor na kaya ninyong impluwensyahan, habang nauunawaan ang mga hindi ninyo kaya, ay isang praktikal na paraan ng pag-iisip tungkol sa panganib sa kanser.

Batay sa isang mapagkakatiwalaang sanggunian

Ito ay isang salin sa simpleng wika ng nilalamang pang-edukasyon na batay sa Pambansang Instituto ng Kanser ng Estados Unidos (NCI). Pakibasa ang orihinal na sanggunian para sa kumpleto at pinakabagong impormasyon. Pang-edukasyon lamang — hindi ito payong medikal. Palaging kausapin ang inyong care team.

Pambansang Instituto ng Kanser ng Estados Unidos (NCI): cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk

Huling na-update: 2026-07-14

May karapatan kang humingi ng libreng interpreter. Ang mga ospital at klinika sa Estados Unidos na tumatanggap ng pondong pederal ay kailangang magbigay ng kwalipikadong interpreter nang walang bayad. Maaari kang humiling nito sa reception o bago ang iyong appointment. Hindi mo kailangang magsama ng kapamilya o bata para magsalin para sa iyo.

Online: cancerexplained.org/languages/tl/cancer-causes

Isinalin mula sa artikulong Ingles sa cancerexplained.org. Ang bersyong Ingles ang siyang sinuri laban sa pinagmulan.

Impormasyong pang-edukasyon lamang, hindi medikal na payo. Tumulong ang isang editorial system na may tulong ng AI sa paghahanda ng pahinang ito. Walang pinangalanang medical reviewer ang nag-review nito maliban kung may nakalista.

Libreng i-print, kopyahin at ibahagi nang walang binabago. Hindi kailangan ng pahintulot. Pakiusap, huwag baguhin ang nilalamang medikal. Sanggunian: cancerexplained.org. Impormasyong pang-edukasyon, hindi payong medikal.